

Jaakko Haikonen

24.2.2026

Eduskunnan ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Kirjallinen asiantuntijalausunto YmV 26.2.2026 klo 10.00

STTK:n lausunto kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta, VNS 8/2025 vp

Kansallisen energia- ja ilmastostrategian linjaukset osittain tehottomia ja vanhentuneita

Kansallinen energia- ja ilmastostrategia muodostaa yhdessä teollisuuspoliittisen selonteon kanssa kokonaisuuden, jonka tavoitteena on nostaa Suomi puhtaan energian ja teollisuuden sekä palvelujen edelläkävijäksi Euroopassa ja vahvistaa investointiympäristön houkuttelevuutta. Kestävän energia- ja ilmastopolitiikan kytkeytyminen talouskasvuun, työllisyyteen, osaamiseen ja teollisuuden uudistumiseen on tarkoituksenmukaista.

Teollisuuden puhdas siirtymä ja energiajärjestelmän murros edellyttävät mittavia ja pitkäjänteisiä investointeja sekä osaavaa työvoimaa. Näiden toteutuminen edellyttää puolestaan vakaata ja ennakoitavaa toimintaympäristöä. Poukkoileva tai epäjohdonmukainen energia- ja ilmastopolitiikka lisää investointiriskiä, nostaa rahoituskustannuksia ja heikentää Suomen houkuttelevuutta suhteessa muihin EU-maihin. Investoinnit puhtaaseen siirtymään ovat pitkäikäisiä ja pääomavaltaisia, ja niiden toteutuminen edellyttää selkeää näkymää sääntelyn, verotuksen ja ohjauskeinojen kehityksestä sekä osaavan työvoiman saatavuudesta. Hallituksen teollisuus- sekä erityisesti energia- ja ilmastopolitiikan, ja sitä toteuttavien toimien tulisi aina vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja vahvistaa hiilinieluja. STTK:n mielestä ensisijaisesti markkinaehtoinen ja teknologianeutraali suhtautuminen ilmastonmuutoksen vaatimiin vihreän siirtymän ratkaisuihin olisi toimivin.

STTK katsoo, että hallituksen esitys kansalliseksi energia- ja ilmastostrategiaksi on nopean teknologisen-, poliittisen- sekä geopolitiittisen tilanteen muutoksen vuoksi myös osittain vanhentunut. Kiristynyt tilanne näkyy eri ulkovaltojen yrityksenä hidastaa Euroopan vihreää siirtymää lisäämällä kansalaisten epäluottamusta toimia kohtaan. Osa teknologioista, kuten esimerkiksi akkuteollisuus, on kehittynyt huomattavan nopeasti, kun taas esimerkiksi vetymarkkinan kehitys on jäänyt toistaiseksi tavoitteistaan. Tällä voi olla merkittäviä vaikutuksia Suomen asemaan vihreässä siirtymässä ja niitä pitäisi arvioida strategiassa syvemmin.

Erityisen huolestuttavaa on se, että samalla kun vihreä siirtymä edistyy erittäin nopeasti talouden ja teknologian vetämänä, uhkaa politiikka yhä selvemmin kääntyä siirtymää vastaan. Tämä on selkeä riski Suomelle, jonka useat johtavat yritykset hyötyvät kunniahimoisesta EU:n sekä kansallisen tason energia- ja ilmastopolitiikasta.

Jaakko Haikonen

24.2.2026

Kunnianhimoinen päästökauppa ja hiilidioksidin talteenotto keskeiset toimet energia- ja teollisuustoimialoilla

Vaikka teollisuuden päästökehitys on ollut Suomessa EU-velvoitteisiin suhteutettuna riittävää, voisi se olla nykyistä nopeampaa. Onkin perusteltua, että Suomi edistää ja toimii edelleen kunnianhimoisen päästökaupan puolesta ja panostaa lisääntyvässä määrin myös hiilidioksidin talteenottoon. Nämä toimet edistävät mm. paperi- ja kartonkitehtaiden sekä energialaitosten siirtymää hiilinegatiivisiksi. Strategiaa toimeenpantaessa olisi tärkeää tunnistaa myös se, että esimerkiksi teollisuuden päästökehityksessä on edelleen merkittävää epävarmuutta mm. fossiilivapaan terästuotannon käynnistymisen osalta. Energiaintensiiviselle teollisuudelle ja energiasektorille tarvitaan lisäksi konkreettisia toimia ja velvoitteita varmistaa, että puhdas siirtymä on reilu myös alan palkansaajille.

EU:n päästökauppadirektiivin päivittämisen tavoitteena pitää olla kilpailukyvyyn varmistamisen rinnalla lisäksi kunnianhimoisten päästövähennysten turvaaminen. Samoista syistä mm. yhdyskuntajätteen poltto pitäisi saada päästökaupan piiriin ilman jäsenmaille annettavaa mahdollisuutta lykätä hinnoittelun aloittamista vuoteen 2030. On hyvä, että kansallinen laajennus on otettu mukaan toimenpiteiden joukkoon, mikäli EU-tason laajennus päästökaupassa jätteenpolton osalta viivästyy.

Taakanjakosektorin toimia tehostettava

Taakanjakosektorin päästöt ovat vähentyneet suhteellisesti päästökaupasektorin päästöjä hitaammin johtuen erityisesti maatalouden ja liikenteen päästöjen kehityksestä. Erityisesti liikenteessä ja maataloudessa onkin linjattava strategiassa esitettyjä toimia laajempia kansallisia päästövähennystoimia EU-tavoitteisiin pääsemiseksi.

Kestävän ydinenergian käyttöä edistettävä markkinaehtoisesti

Strategian lähtökohta ydinvoiman lisärakentamisesta tarvittaessa on perusteltu. Ydinvoiman rakentamisen ja tuotannon tulisi kuitenkin olla mahdollisimman markkinaehtoisia. Jos ydinvoimaa rakennetaan, on jo sen kilpailutusvaiheessa ja myöhemmin valvonnan osalta panostettava huomattavasti aiempaa enemmän resursseja sen varmistamiseen, etteivät ulkomaalaiseen työvoimaan liittyvät epäselvyydet työehtojen osalta uusiudu. STTK suhtautuu myös pienydinvoiman rakentamiseen positiivisesti, jos sen käyttöönotolla edistetään fossiilisiin polttoaineisiin perustuvasta lämmityksestä irtautumista. Myös pienydinvoiman rakentamisen osalta turvallisuuskysymykset tulee huomioida vakavasti.

EU-vaikuttamisessa huomioitava sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä ilmastopolitiikka

Suomen tulisi edistää EU:ssa kunnianhimoista ilmasto- ympäristö- ja biodiversiteettilainsäädäntöä. Muun muassa kunnianhimoiset ilmastolaki, energiatehokkuus ja uusituvan energian lisäämisen tavoitteet ovat edelleen ajankohtaisia EU:ssa, vaikka Suomi onkin edistynyt kansallisella tasolla näissä tavoitteissa hyvin.

Suomen tavoitteena pitäisi olla vahvemmin työntekijöille oikeudenmukaisen siirtymän toteutumisen edistäminen osana päästöttömään elinkeinorakenteeseen siirtymistä muun muassa antamalla tuki oikeudenmukaisen siirtymän direktiiville EU:ssa.

Jaakko Haikonen

24.2.2026

Työllisyysvaikutukset käsitelty liian suppeasti osana kansantaloudellista arviota

Vaikka strategiassa on käsitelty kansantalousvaikutuksia lyhyesti, tulisi työllisyysvaikutukset huomioida strategiassa omana lukunaan. Tähän yhteyteen tulisi lisätä arvio toimista, joilla Suomessa varmistetaan työntekijöiden osaaminen. Osaaminen on useissa kansainvälisissä raporteissa sekä EU:n omissa vihreän siirtymän ohjelmissa nostettu keskeiseksi tekijäksi siirtymän onnistumiseksi. Osaaminen on myös ratkaiseva tekijä vihreään siirtymään liittyvän teknologian viennissä, joka strategiassa nostetaan esille lukuisia kertoja.

Skenaariossa on kuitenkin aivan oikein pyritty arvioimaan WEM- toimenpidekokonaisuuden työllisyysvaikutuksia, tosin hyvin yleisellä tasolla. WAM-skenaarion valittuihin politiikkatoimiin ei kuitenkaan kuulu juurikaan työn tarjontaan vaikuttavia toimia. Yksityiskohtaisempi, tarkemmin eri ammattiryhmien tilanteeseen ja osaamistarpeisiin pureutuva analyysi olisi kuitenkin tarpeen. Nyt tarkastelu jää yleiselle tasolle. Esimerkiksi työvoiman siirtymistä eri toimialojen välillä tai työntekijätasosta osaamistarpeiden muutosta ei käsitellä, eikä ymmärretä riittävästi. Koska kyseinen analyysi on puutteellinen, ei strategiassa myöskään esitetä lainkaan työntekijöille kohdennettuja politiikkatoimia puhtaan siirtymän oikeudenmukaisuuden edistämiseksi ja varmistamiseksi.

Kattava työllisyysvaikutusten arviointi edistäisi työntekijöiden lisäksi myös elinkeinoelämän resilienssiä ja ennakointikykyä murrosvaiheessa sekä osaltaan parantaisi ilmastopolitiikan legitimitettä.

Palkansaajien oikeudenmukainen siirtymä huomioitava strategiassa Pariisin ilmastopimuksen mukaisesti

Strategiassa ei esitetä valitettavasti edelleenkaan toimia palkansaajille reilun siirtymän varmistamiseen. Onnistuneen ilmasto- ja energiapolitiikan tulisi ottaa esitettyä selvästi vahvemmin huomioon kansalaisten, mukaan lukien palkansaajien, asema muutoksessa. Etenkin työntekijöiden ja heidän järjestöjensä osallistuminen vihreän siirtymän toimien ja politiikan päätöksiin niin paikallisella kuin kansallisella tasolla tulisi näkyä strategiassa selvästi nykyistä enemmän.

On erittäin huolestuttavaa, että myöskään perus- ja ihmisoikeuksia käsittelevän kappaleen sisältö ei tunnista palkansaajia kohderyhmäksi, oikeudenmukaisen siirtymän periaatetta avattaessa. Esimerkiksi Pariisin ilmastopimuksessa työntekijät ja heille turvattavat hyvälaatuiset työpaikat siirtymässä tunnistetaan nimenomaan keskeisesti kohderyhmäksi ja tavoitteeksi. Työntekijät tulisikin lisätä strategiaan keskeiseksi toimijaksi ja kohderyhmäksi, kun ihmisoikeudet huomioivaa oikeudenmukaisen siirtymän periaatetta toteutetaan osana strategiaa.

Lisätietoja Jaakko Haikonen, asiantuntija, ilmasto- ja energiapolitiikka
jaakko.haikonen@sttk.fi
0400 273 385